

WPROWADZENIE

Niezależnie od uwagi, jaką obecnie poświęca się różnicom indywidualnym uczniów w procesie uczenia się języków obcych, nie unikniemy pytań o nauczyciela, o jego role i zadania względem uczniów, a także powinności wobec procesu nauczania języka obcego. Dlatego drugi tom *Neofilologa nr 48*, dotyczący różnic indywidualnych w procesie uczenia się i nauczania języka obcego, rozważa działania nauczyciela, zarówno te w odniesieniu do teorii (jak powinno być?), jak i te dotyczące praktyki (co już się w tym kierunku robi?). Autorzy zamieszczonych tekstów analizują nauczanie języka obcego z różnych perspektyw. W centrum ich uwagi jest wpływ nauczyciela na proces nauczania języka obcego (tekst pierwszy, tekst drugi i tekst trzeci), różnice indywidualne nauczycieli w posługiwaniu się kompetencją pragmatyczną (tekst czwarty), postrzeganie zadań i ról nauczyciela przez młodzież gimnazjalną (tekst piąty), a także sposoby kształcenia kandydatów na nauczycieli języków obcych (tekst szósty).

Tom otwiera artykuł Jolanty Sujeckiej-Zajac („Rola mediacji dydaktycznej w rozwijaniu warsztatu poznawczego ucznia na lekcji języka obcego”) omawiający działania mediacyjne nauczyciela na lekcji języka obcego, które mogą doprowadzić uczniów do lepszego uczenia się. Jest tak, gdyż zaproponowana przez Autorkę mediacja dydaktyczna może pomóc uczniowi w uświadomieniu sobie nowych możliwości uczenia się, wyzbyciu się nieskutecznych nawyków uczeniowych, a ponadto, w poprawieniu relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem.

Tekst autorstwa Hadriana Lankiewicza („Zmienna norma pedagogiczna a postawy ucznia wobec nauki języka obcego”), osadzony w koncepcji autonomizacji (Wilczyńska, 2002) i wielokompetencji (Cook, 1999), zwraca uwagę na potrzebę stosowania zmiennej normy językowej w procesie kształcenia językowego. Według Autora, świadome wykorzystanie założeń zmiennej normy językowej w pracy nauczyciela (np. poprzez ćwiczenia tłumaczeniowe) jest wyrazem jego krytycznej świadomości, a przy tym rozwijaniem jej odpowiednika wśród uczniów, włącznie z postawami wobec nauki języka obcego.

Z kolei tekst Marzeny Blachowskiej-Szmigiel („Wspieranie *empowermentu* w sytuacji zinstytucjonalizowanego nauczania języków obcych: możliwości,

wyzwania i ograniczenia”) dotyczy wspierania rozwoju mocy osobistej ucznia języka obcego, zwanego przez Autorkę *empowermentem*, w sytuacji zinstytucjonalizowanego nauczania języków obcych, w czym nauczyciel odgrywa kluczową rolę. Według Autorki, rozwój mocy osobistej ucznia jest zależny od mocy osobistej nauczyciela, a także świadomości, autonomii i kreatywności nauczyciela.

Tekst Anny Szczepaniak-Kozak i Emilii Wąsikiewicz-Firlej („Różnice indywidualne w nabywaniu kompetencji pragmatycznej przez nauczycieli języka angielskiego”) podejmuje kwestię nabywania kompetencji pragmatycznej wśród nauczycieli języka angielskiego. Przeprowadzone przez Autorki badanie dobitnie wskazuje, że istnieje potrzeba uwrażliwiania nauczycieli na istotność pragmatyki, a nawet włączenia modułów kształcenia kompetencji pragmatycznej, zwykle pomijanej bądź marginalizowanej w modułach dydaktycznych, do programów kształcenia nauczycieli języka obcego.

Badanie Magdaleny Białek („Zadania i role nauczycieli języków obcych w świetle potrzeb edukacyjnych młodzieży gimnazjalnej”), przeprowadzone wśród wrocławskich gimnazjalistów, sugeruje, że istnieją luki, czy przeoczenia, także w odniesieniu do innych kompetencji nauczycieli języków obcych. Choć Autorka słusznie zauważa, że „nie po to prowadzi się badania, aby w bezrefleksyjny sposób dostosowywać się do „życzeń” uczniów”, wypowiedzi gimnazjalistów na temat atmosfery na lekcji języka niemieckiego, doboru ćwiczeń przez nauczycieli, komunikacji (lub jej braku) w języku, którego się uczą, prowokują do myślenia.

Ostatni tekst w tym tomie, autorstwa Joanny Pitury („Zastosowanie bloga we wspieraniu refleksji studenckiej podczas praktyk pedagogicznych”), jest głosem przemawiającym za koniecznością rozwijania refleksji nauczycieli, już na poziomie odbywania praktyk pedagogicznych. W tym celu Autorka wykorzystuje blogowanie, które tworzy czas i przestrzeń do refleksji w działaniu, nad działaniem i dla działania (Farrell, 2007). Choć samo badanie, jak przyznaje Autorka, było obarczone kilkoma ograniczeniami, zaproponowana interwencja dydaktyczna, dotycząca rozwijania refleksyjności, może okazać się ważną alternatywą dla tradycyjnych spotkań praktykanta z opiekunem praktyk metodycznych.

Dziękuję wszystkim Autorom za podzielenie się swoimi tekstami z czytelnikami *Neofilologa*, a dzięki tekstom, swoją wiedzą, sądami, myślami, postawionymi pytaniami czy zaprezentowanymi problemami. Żywię nadzieję, że będą one inspiracją do namysłu, dyskusji i poszukiwania uzupełniających informacji.

Dorota Werbińska

Bibliografia

Cook, V. 1999. „Going beyond the native speaker in language teaching”. *TESOL Quarterly* 33(2): 185-209.

Farrell, T. S. 2007. *Reflective language teaching: From research to practice*. London: Continuum.

Wilczyńska, W. 2002. „Podmiotowość i autonomia jako wyznaczniki osobistej kompetencji komunikacyjnej”. *Autonomizacja w dydaktyce języków obcych. Doskonalenie w komunikacji ustnej*. (w) W. Wilczyńska (red.). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, str. 51-67.